№ 72 Մարտի 15 (27) 1879 Մարտի 15 (27) № 72

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 բուբլի կես տարվանը 6 բուբլի։

Քննիչներում գրվում են միայն խմբագրատան մեջ։

Հասցեագրվածները գիմում են ուղղակի Redakcia. Редакція „Мшакъ"

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է ամեն օրվա 10-ից 2 ժամ (Մոսկվի նիբուլի և ամեն պարզից)։

Ձեռագրերը չեն վերադարձվում և ամեն չնշանակված։

Հայտարարությունների համար վճարվում են իրատարակիչը յուրաքանչյուր տողի համար 2 ֆունտ։

ՈՒՂԵՆԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Անդրկովկասեան հայերի թիւը — Ներքին ամենայնութիւն։ Նամակ խմբագրին։ Նոր գրքեր։ — Ալ ամենայնութիւն։ Գեղանկար։ Ալ ամենայնութիւն։ Ամերիկեան Ալ ամենայնութիւն։ — Ամերիկեան։ Հնդոստանի։ — Ամերիկեան։ — Ֆրանսիայ։ Հնդոստանի։ Գրքեր։

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՅԵՐԻ ԹԻՒԸ

Ղորբուանի ամուս «Հայաստան» քարտիզը հրատարակեց Կովկասի և Ադրբեջանի բնակիչների թիւը, որպես, յիշում ենք, 1869 թուի պաշտօնական ժողովրդագրութեան հրատարակուելիս։

Ալ ասենք, որպէս գիտնականում ենք ասելու, յիշում ենք, որ քսան տարի առաջից առաջ Կովկասի և Ադրբեջանի ազգաբնակութեան թիւը աշխարհագրութեան մեծագիտնականում նոյն էր, թէ որ հրատարակեց նորերումն ամուս քարտիզը, այն զանազանութեանը, որ մեր երկրի հայերի թիւը նոյն է մնացել 500,000 իսկ մեռցան ազգութեանների թիւ-ը մի քանի հազարով հաստատում աւելացել է։...

Թուում նոր մեզ ուրեմն, եթէ մենք յայտնենք որ փոքր թիւ կազմած աւելի ոչ քով մենք նայում այդ վիճակագրական թուանշանների ճշգրտութեան վրա։

Կարծ պէտք է ընդունենք, որ հայերը բոլորովին հանում հասարակաց բարգաւաճման, որ մեզ շատ կը գայթակղեցնէր, որովհետև ամառանան կոգմից աւելի ապարհրաման ժողովուրդը, աւելի էլ հանում ունի գէպի ամենը, կամ պէտք է ընդունենք որ թուանշանները ճիշդ չեն և ժողովրդագրութիւնն ամենը ժամանակ կ՝բաստատում բնակվող և միայն վրացիներն խառը հայերին մեծ մասամբ վրացիների թուում են հաշուում գաւառական և նահանգական վարչութիւնները, որոնց յանձնված է ժողովրդագրութեան գործը, իսկ թիւրիմարներն խառը հայերին թիւրիմարի թուում են հաշուում։

Կարծում ենք որ մեծ ազգաբնակութիւնը մի քանի հազարով հաստատում աւելացել է....

Թուում նոր մեզ ուրեմն, եթէ մենք յայտնենք որ փոքր թիւ կազմած աւելի ոչ քով մենք նայում այդ վիճակագրական թուանշանների ճշգրտութեան վրա։

Կարծ պէտք է ընդունենք, որ հայերը բոլորովին հանում հասարակաց բարգաւաճման, որ մեզ շատ կը գայթակղեցնէր, որովհետև ամառանան կոգմից աւելի ապարհրաման ժողովուրդը, աւելի էլ հանում ունի գէպի ամենը, կամ պէտք է ընդունենք որ թուանշանները ճիշդ չեն և ժողովրդագրութիւնն ամենը ժամանակ կ՝բաստատում բնակվող և միայն վրացիներն խառը հայերին մեծ մասամբ վրացիների թուում են հաշուում գաւառական և նահանգական վարչութիւնները, որոնց յանձնված է ժողովրդագրութեան գործը, իսկ թիւրիմարներն խառը հայերին թիւրիմարի թուում են հաշուում։

Կարծում ենք որ մեծ ազգաբնակութիւնը կարող ենք բերել երկրի վիճակագրութիւնը, եթէ վերաստուգենք այդ թուանշանները։ Հարկէ մեզ աւելի հետաքրքրում է նախ և առաջ Աղրբեջանում բնակվող հայերի թիւը խնդիրը։

Մենք մինչև ունենք հնչուութիւնն և բաստական ճշգրտութիւնն կատարել այդ գործը, եթէ մեր քարտիզի թիւ գիմ ակիցները մեզ ազնեն։

Ի հարկէ այդպէս մեր քարտիզի գոյութիւնն եղած տարբեր բնութագրում բաստական տեղերից հաղորդվեցան մեզ տեղեկութիւններ ադրբեջանական հայերի թիւ մասին, և նրանցից այդպէս կարելի էր կազմել մեր երկրի մի մասի հայ ազգաբնակութիւնն թիւ ցուցակը, — բայց այդ ցուցակը գեռ շատ անկատար կը լինէր, որովհետև շատ տեղերից գեռ երբէք այդ տեսակ թուանշաններ ստացած չենք, իսկ որտեղից էլ ստացել ենք, հայերի թիւը մեծ մասամբ որոշված էր ոչ թէ ժողովրդի գրիչների, կամ հոգիների թիւով, այլ տունների։ Պէտք է ուրեմն հատուստ խմբագրել, միթէ թիւով թուչ քան հոգի կարելի է հաշուել հայոց տան մէջ։ Մենք թ հարկէ, հասկանում ենք, որ քաղաքացի և գիւղացի տան անդամների թիւը միմեանցից տարբեր կը լինի։

Մենք շատ ընդհանուր կը լինենք, եթէ ասենք տեղ (միայն Աղրբեջանում, ուրեմն միայն կոգմիական տարբերի այս կողմ բացի Ղարսի նահանգից), որտեղ ստացվում է «Մշակ», ներկայ յոգուտ բը կարդացող, նրանց, երկրի շարունակ ընթացքում խրատքանչիւր հայազգական քաղաքից մեր մշտական թիւ գիմ ակիցը, իսկ խրատքանչիւր գիւղից մի որ և է գրագէտ մարդ։ Հաղորդվելու մեզ հնարաւոր երկու տոգից բաղկացած տեղեկութիւն, օրինակ, «Ղազարաքաղաքում այս տարի հայ կայ» կամ «Ջաղաց-Ոնցու գիւղում այսքան հայ բնակիչ կայ»։

Լաւ է եթէ հաղորդվելու թիւքան հոգի կայ այս թիւ բաղադրում

ԲԻՒՐԵՂԻՆ ՀԱՅԵՐԻ ՏԱՆԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի գրաքննութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Բիւրեղինի մեծարգոյ Հայոց Ազգային Ժողովի մէջ մարտի 11-ին, և թիւրիմի Սարգսեանի գրաքննութիւնը մարտի 25-ին, 1879 թուին։

ԲԱՅԼԷՆ ԻՊՍ

Հայաստանի գրքեր — Գրեթէ կնոջը Պետ. գրաքննութեան և Վիկիպեդիա — Գրաքննութեան բանաձեւ Պետ. Հայաստանի — Հայերեն գրաքննութիւն, որպէս գրեթէ հանրագիտարանի հանրագրութիւնները։ — Հայաստանի հարցերը և գրաքննիչներ Վիկիպեդիան — Հայաստանի գրաքննիչներ — Հայաստանի գրաքննիչներ — Հայաստանի գրաքննիչներ

կամ գիտցուցմամբ և ոչ թե թնչքան տուն։

Խաղցի նիթ առնելու համար հաշտեմ, գոնե որոշեն մատաւորապէս, կամ միջին թուով, թնչքան հոգի կարիք է հաշտել խրատարանիս տան մէջ։

Լրիւ է մեկը տեղեկանալ թէ ազգն իր հարեւան գիւղի մասին, կամ առհասարակ իր բնակութիւնն տեղին մասին մեռածոց մի քանի գիւղերի մասին, որտեղ Հայեր կան. —թող այդ էլ հաղորդի։ Վերջապէս գուցէ միջոց կը գտնվի, որ կը կարողանայ մի տարիոց (բայց ոչ նահանգի) Հայ բնակիչների թիւը հաղորդել այդ էլ կրնայ տեղեկանալ։ Գուցէ այդ կարող են անել Լիազրկոմիտեի խրատարանները հայազգաց գաւառական բաղդի մեր մշտական թիգիտակցնելու համար։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԻՍՊԱՆԻՈՅ

Պետերբուրգ, 2 մարտի

Մարտի 30-ին հոգ և վրաք թիւրտանների խուսափը Սպանիոյ դարձրեցին, գրանցուած Ֆրանսիոյ Ներկայացուցիչ Սենտ-Վալիերի մեկնելուն։ Նախագահը ունի Ֆրանսիոյ Ներկայացուցիչ Սենտ-Վալիերի մեկնելուն։